

SENTENCIA ARBITRAL.

DONADA, E PROMVLGA

da en les obres de murs, è valls. Lo cõpromes
de la qual son iniciat sots Calenda quarta
die Augusti, anno à Nativitat. Domini
MCCCC VI.

REBVD A; E GLOSSADA PER LOS DISCRETS

en Domingo de la Guerola, è en Matheu Blanch Notaris,
de la qual dita sentencia la tenor es
ay tal.

ON Nos en Beréguer de Villaraigut
en Ioan Pardo de la Casta Cavallers,
habitadors de Valencia, en Ioan Torre
grosa, en Pere Ioan Ciutadans, en Pere
Cathala, en Berthomeu Sist en Dis
crets, en Francesch Blanch, es Ioan Fe
rrado en leys Licenciats habitadors de

de dita ciutat de Valencia, arbitres, arbitradors, e amigables
compositors de sus dits. Vist lo compromes en nos
per les dites parts fet, e fermat, e lo poder en e per aque
lla nosaltres atribuir, e donat: vists los processos, e fer
mes de dret de la questio ques menava entre les parts de
sus dites davant lo noble Governador del Regne de
Valencia, per raho de les dites obres de murs e valls,
e eleccio de creacio de Sotlobrer, e altres en lo dit
proces llargament explicades. E vistes encara totes les

A

sau.

Sentencia Arbitral

causes e questions, de les quals entre les dites parts era discor-
reptacio: e les quals davant nosaltres foren per cada una de
les dites parts deduhides, e allegadas: vista vna sentència
arbitral per raho de les dites obres de murs, e valls per lalt
Infant Don Fernando de bona memoria, entre les dites
parts donada, e promulgada: vist finalment tot ço, que cas-
cuna de les dites parts ha volgut dir e allegar, així de pa-
rula, com per escrit sobre les causes, e questions en lo dit
compromes expresades, e altres haut diversos colloquis, e
parlaments, vna, e moltes vegades entre nos dits arbitres,
e ab la vna, e altra de les parts de sus dites sobre aquelles
cō iustament, e divisa, e tot ço q en lo present feya a veure
e regonexer plenerament vist, e regonegut, nostre Senyor
Deu havets davant los vills de las nostres penes, e los sants
quatre Evangelis de aquell davant nos posats, per ço que
de la fas de aquell procehixa lo nostre juhi, e arbitracio,
dretures elegint mes via arbitres arbitradors, e amigables
compofadors, que de rigor de dret de sus dits; e aquells
ab gran instancia sentència demanants; enantam a donar;
e promulgar sentència en e Sobre les dites questions, e de-
bats incidents, e dependents de aquells en la forma següent.

*CAPITOL, QUANTS; E QV ALS OFI-
cials sien en la obra de murs e valls.*

E Primerament pronunciam, sentenciā, arbitram, e
declarā sobre los dit debats, e questions, q en la di-
ta obra de aci avant vltra los obrers, sien los oficials
següents, çots, vn Sotlobrer q regesca e administre la dita
obra. Itē vn Escrivā q sia Notari publich. Itē vna persona
que haja ofici de rebre lo reble. Item altra persona que ha-
ja ofici de rebre la arena. E que haja ofici e carrech de tenir
les claus de la casa hon acostumen estar, e de aci avant esta-
ràn les ferramentes, e altres pertrets pertanyents a la dita
obra. E haja carrech encara de tenir en comanda, custo-
dia

de murs, e valls.

3
diā, e cura les dites ferramentes, e altres pertrets. Item al-
tra persona que haja oficise carrech de girar, e metre la ygua
en los valls vells de la dita Ciutat cascu Disapte, e tenir
aquells en condret, segons se ha acostumat: e haja carrech
de fer tenir en con dret los abeuradors de la dita Ciutat;
E vltra les persones de sus dites de aci avant perpetua lmet
no sien mes oficials en la dita obra.

*Capitol, que los Oficis de la dita obra sien annuals; e que aquell
que haurà hagut ofici per cinch any, non
puixa haver.*

ii. **I**tem pronunciam mes avant, que de aci avant los dits
oficials sien annuals, e n així que qualsevol persona qui
serà preposada en alcun dels dits oficis, no puixa ro mas-
nir en aquell per mes de vn any, per qualsevol causa, ne ces-
sitat, o qualsevol altra raho per yrgent que fos, o qualsevol
excogitada manera. Provehint no res menys que qualsevol
persona que haurà hagut qualsevol dels dit oficis en la dita
obra, fiit son temps, no puixa per cinch anys següents esser
mes en son nom, o així com a Lostinent, o Procurador de
alteri, o en qualsevol altra manera en lo dit ofici, o en altre
dels damunt dits oficis de la dita obra.

Capitol de elecció dels dits oficials.

iii. **E**N apres volents provchir a la elecció, e creació dels
dits oficis, pronunciam, sentenciam, e declaram, que
cascu any passades les series de Nadal, en la prime-
ra, o segona setmana, vn jorn demati los dits Obrers con-
voquen, e facen ajustar lorats, e Racional de la dita Ciutat;
si esser hi voldrán, e aquí facen elecció de Sotlobrer, e dels

A 2

altres

4 Sentencia Arbitral

altres oficials per aquell any en la forma següent: ço es, que primerament cascu dells faça sacrament per Deu, e los sants Evangelis, per cascu dells per lurs mans tocats, de la tenor, e forma següent: Yo ay tal jur per nostre Senyor Deu, e per los seus sants Evangelis per les mies mans corporalment tocats, q en la nominació faedora dels oficials, ara elegidors, e en tot ço, que per la present elecció haurà fer, nomenarè e elegiré (a mon sa, e bon enteniment) persones tement a Deu, è de bona consciència; zeladors del be publich, e de la dita obra, e suficients, e proficiuos als dits oficis, postposat tot parèsch, amistat, e tot odi, e rancor, e de la amistat, e q per prechs, do, servi, prometéça, ni per qualq altra raho no nomenare, ni elegire persones no aptes, no bones, ò insuficients als dits oficis, e be publich, si Deu me ajut, e aqts sants Evgelis. Lo qual sacrament fet per cascu dels dits Obrers, Jurats, e Racional de cōtinēt aquells nomenē de calcuna Parroquia de la Ciutat vn hō no generos, ni de paratge, ni de la Esglesia en sacres ordenat. E si en la nominació de aquell qui haurà la major part de les veus. E feta en aixi la nominació per los de sus dits, de dotze persones, ço es, vn per calcuna Parrochia, de cōtinēt lo dit Escriuà posse los nōs de les dits dotze persones en dotze albaràs, e meta aquells en dotze redolins de cera, de vn pes, color, e forma: e posse en vn baci de aygua los dotze redolins, e aqlls siē mesclats de vn baci en altre dues, ò tres vegades: e feta la dita mescla vn infant de poca edat, q no veja los dits redolins, prenga hu de quells, e pose aquell en mans del dits Obrers: e aqlla persona lo nō de la qual serà atrobat en lo dit redoli sia Sot sobrer per aquell any: lo qual sia tengut donar bones, e suficients fermāces en poder dels dits Obrers, e a lur coneguda; e a lur carrech de la administració q tendrà del dit ofici de Sot sobrer. E si per vètura se desvèdrà, q l dit elegit a ofici de Sot sobrer, no voldrà, ò no podrà, ò no voldrà donar les dites fermāces, la donchs dels onze redolins q restarā, sia feta elecció en vn altre en la manera de sus dita: lo qual elegit

no vo.

de murs, è valls.

no volent, ò no podent donar les dites fermances, dels altres redolins qui hauràn sobrat, sia feta elecció de vn altre en la dita forma, fns que el aixi elegit done bones, è sufficients fermances, a coneguda dels dits Obrers.

Capitol de elecció de Escriuà.

iii. **E**N la forma de sus dita sia feta elecció de Escriuà, empero instant aço, que en la elecció de Escriuà sia feta nominació de Notaris publichs, e no de altres: com dit ofici de Escriuà vullam, pronunciam, e declaram, que sia aci avant Notari publich, e no altre.

Capitol; en quina forma sia feta elecció dels tres Sobrestants.

v. **V**Olem en apres, que en lo dia que serà feta elecció de tres Sobrestants, los oficis dels quals de jus son declarats: la qual elecció sia feta per los Jurats, Obrers, e Racional en la forma següent: ço es, que sien electes dotze persones, vn per calcuna Parroquia: los nōs dels quals sien mesos en dotze albarans; es a saber, vn nom en vn albarà: e cascu dels dits albarans sia mes en vn redoli de cera de vn pes, color, e forma: e tots los dits dotze albarans sien mesos en vn baci de aygua, e aquells sien mesclats de vn baci en altre dues, ò tres vegades: e feta la mescla, vn infant de poca edat, qui no veja los dits redolins prenga tres de aqlls, e pose aquells en mās dels dits Obrers, e aquelles tres persones, los noms de les quals seràn atrobats en los dits redolins, hajan los dits tres oficis, ço es, la ho lo ofici de rebre lo reble, lo altra lo ofici de rebre la arena, e tenir en custodia y guarda la manobra, ferra menta, e pertret de la obra, e les claus de aquella: e l altra de girar e metre laygua en los valls veils, e tenir aquells en condret, segons es acostumat. Haja encara cura de fer tenir en condret los abeuradors de la dita Ciutat.

Capitol, en quina forma los oficials elets en la dita obra, debuen fer e prestar lo sacrament que son tenguts.

vj. **E** Feta la dita elecció, los qui serán elegits, e creats en ofici de Sotsobrer, escrivà, rebedor de reble, rebedor de arena, e tenidor de claus, e de la manobra, e del que te en cura los valls vells, e los abeuradors, ans que administren, o vsen en lo dit ofici, hajan a fer en poder, e ma dels obrers lo sacrament infra seguent, sobre los sants Evangelis, per ells corporalment tocats: Yo aytal Elet en aytal ofici en lany present, jur per Deu, e per los seus sants quatre Evangelis, per les mies mans corporalment tocats, que faré del dit ofici be, y lealment, a vtilitar, e profit de la cosa publica, e de la obra; e no faré, ni cometré, ni consentiré fer, ó cometre algun frau sobre la dita obra, ó administració de aquella, ans de content que conexere, ó justament me sospitaré; que per algu dels oficials de la obra; ó per qualque altra persona de qualsevolley, ó condició sia comesa, feta assajada, ó atemptada fer algun frau en danyatge de la cosa publica, ó de la dita obra, aquella clarament denunciare als Obrers: e de aço non estaré per amor, paor, do, servi, oy, ó rancor, ó qualsevol altra raho, ó occasio. E no res menys servaré la sentencia Arbitral, promulgada en lany de la Nativitat de Nostre Senyor Deu M. CCCC. sis, a 4. dies del mes de Agost, en tant com aquella s'esguarda a mon ofici, axim ajut Deu, e los seus Evangelis. Lo qual sacrament fet als dits oficials, ó a castun dells, los damunt dits obrers facen legir, e declarar la present nostra sentencia. E no res menys facen fer de aquella dos tresllats: la vn dels quals donen al Sotsobrer, e laltre donen al Escrivà, per tal que sapien les coses en aquella contengudes, tant com se esguarden a lur ofici, de aquella no puxen allegar ignorancia.

Capit.

CAPITOL, DE LES VENDES DELS Capitols, per qui debuen esser fetes.

vij. **M**E S avant pronunciam, sententiam, arbitram, e declaram, que los Obrers que seran per temps, facen les vendes dels Capitols que a la dita obra se pertanyen, e hajan rebre a lur carrech suficientes, e bastants seguretats dels compradors dels dits Capitols per les dites compres: les quals vendes, e seguretats hajan esser rebudes ab lo Escrivà de la Sala, e Consell de la dita Ciutat, qui per temps serà. Empero a les dites vendes, quant se hajan a fer, los dits Obrers hajan appellar, o fer appellar los Jurats de la dita Ciutat, si esser hi voldran.

CAPITOL; QUANTES PERSONES debuen estar en la taula del Almodi, per lo Capitol dels dotze diners.

viiij. **E** Com diverses vegades se esdevinga, quel Capitol dels xvij. diners per cahs de forment, e lo Capitol dels dotze diners, qui a present se leven per la dita obra, no venen en vn collidor mateix, ans venen en diversos compradors, los quals Capitols se leven de present en vna taula mateixa dins lo Almodi de la Ciutat, e per uns collidors mateixos. E si vengut en dupte quants homens, o collidors en la dita taula hi debuen tenir alguns dels compradors dels dits Capitols: per tant haguda consideració de ço que es just, e rahonable: pronunciam, sententiam, arbitram, e declaram, que de aci avant lo comprador del Capitol dels xvij. diners puixa tenir en la dita taula tres homens, o collidors, e no pus. E lo comprador del Capitol que pretanyga a la dita obra, hi puixa tenir dos collidors, e no pus. E aço mateix sia observat, e hajan a fer los compradors del any present, e de aci avant.

A 4

Cat-

*CAPITOL, QUE SOBRE LA DITA
obra no puixa esser fet carregament de censal,
o violari, sino en certa
forma.*

- ix. **P**rovehim mes avant, sentenciam, declaram, e arbitram, que de aci avant los Obrers per si, o ab los Jurats, o Sot-sobrer, nels Jurats per si, o ab los dits Obrers, o Sot-sobrer, o algun, o alguns de aquells no puxen fer venda, o carregament de censal, o censals sobre la dita obra, o en altra manera abligar aquella. Mas quant se esdevendra, que la dita obra haurà mester carregar censals, o en altra manera per haver diners se haurà de obligar, ladonchs haja esser servada la forma seguent: ço es quel Obrer qui serà per la Esglesia, e per les persones Ecclesiastiques, notifique, e denuncie aço a la Esglesia, o persones Ecclesiastiques, ço es, Bisbe de Valencia, e Capítol de la Seu de Valencia, e als exempts qui presents seran en la dita Ciutat. Axi mateix lo dit Obrer qui serà per los Cavallers, e homens de paratge, haja, e aço a notificar als dits Cavallers, e homens de paratge qui presents seran en la Ciutat, e al Syndich de aquells. E axi mateix lo Obrer qui serà per la Ciutat, haja aço notificar als Jurats, Racional, e Syndich, e Consell de la dita Ciutat. E ladonchs si a la dita Esglesia, e persones Ecclesiastiques sera ben vist quel dit carregament, o venda censal, o altra obligacio sobre la dita obra se dega fer: E axi mateix sera ben vist al dits Cavallers, e homens de paratge: E axi mateix sera ben vist als dits Jurats, Racional, Syndich, e Consell, ladonchs les dites persones Ecclesiastiques diputen de si tres persones: E los dits Cavallers, e homens de paratge ne diputen de si altres tres. E ladonchs los dits Obres, Jurats, e Racional, Syndich, e les prop dites persones sis diputades hagen concordantment tot lo dit carregament, e obligacio en nom de la obra, e no de altra forma, sino en la desus dita obra, o Administradors de aquella no puxen fer venda, o carregament de censal, ni puixa la dita obra esser en

en altra manera obligada. E si lo contrari sera fet, sia nulle, e de nulla eficacia, e valor.

*CAPITOL, PER QUINA FORMA,
e ab concordia de quals persones se hajen a fer
les obres.*

- x. **C**onseguentment pronunciam, declaram, e arbitram, que la obra, o obres que de aci avant se faran, es dehuen fer en los murs, valls, ponts, mares, e altres coses necessaries a la dita Ciutat, e pertanyents als dits Obrers, se hajen a fer de, e ab còcordia dels Jurats, Racional, e Obrers, o major part de aquells. En la qual concordia haja esser concordia dels dos Obrers, e no en altra manera.

*CAPITOL, QUE NOS PUIXA PAGAR
pecunia alguna de la obra de sus dita per guarda
de la Ciutat.*

- xj. **E**n cara pronunciam, sentenciam, e declaram, quels dits Obrers, e Sot-sobrer, o altres qualssevol persones no puxen pagar, bestraure, e distribuir les pecunies, e bens pertanyents a les dites obres de murs, e valls, per raho de la guarda de la dita Ciutat, o per qualssevol casos, usos, e necessitats que poguessen saber guarda de la dita Ciutat, si dõchs appellats los dits Obrers no ere còcordat per aqlls, o la major part de aquells en temps ab los Jurats de la Ciutat de Valencia, aixi empero que en tot cas hi haja concordia al menys dels dos Obrers: e nos puixa fer en altra manera.

*CAPITOL, COM LO SOTSOBRER
quina forma deu servir en la cals de ladita obra.*

- xij. **A**xi mateix, pronunciam, sentenciam, volem, manam, e arbitram, que lo Sot-sobrer, o altri per ell, no puxe còprar, e pen-

e pendre, sino la cals que haurà menester a obs de la dita obra. E no puxe vendre, prestar, ne dexar pendre a alguna persona de la dita cals al for que la comprarà, ne en altra manera. E que dels albarans que fara no prenga salari algu. E aço sia compres en lo jurament que faran.

CAPITOL, QUE LO SOTSOBRER NO
puxa res comprar a obs de la obra, sino present lo
Escrivà de la dita obra.

xiiij. **S**Entenciam encara, pronunciam, e declaram, per evitar los frauds que porien esser fets, e comelos per lo Sotsobrer, en la administracio de la dita obra: que de aci avant lo Sotsobrer qui es, o per temps serà de la dita obra, no puga comprar pedres, reble, cals, arena, fusts, o altres qualsevol coses a obs de la dita obra, sino present, veent, e sabent lo Escrivà de la dita obra. E no res menys de tot ço, e quant comprarà lo dit Sotsobrer que munte mes de vint sous, haja a rebre lo dit Escrivà de aquella compra carta publica: mes si muntarà solament vint sous, e no pus, la donchs no haja rebre de necessitat carta publica, mas el crigau en son libre de los comptes,

CAPITOL, COM DEV ESSER REBUT
lo algeps comprat per obs de la dita obra.

xiiij. **M**Es encara volem, e arbitram per evitar los dits frauds, que lo algeps que de aci avant serà comprat per obs de la dita obra, se rebut en la casa de la ferramenta, o en altre lloch hon sera menester, o necessari, a pes, o mesura de cafiz, e mig cafiz, no contrastant que se mesurat per lo venedor.

CAPITOL, QUE ALGV SALARIAT,
o Oficial de la dita obra no puga tenir besties sues pro-
pries, ne homens a loguer a obs de aquella
dita obra.

No

xv. **N**O res menys pronunciam, e arbitram, quels Obrers, e Sotsobrer, Escrivà, o sobrellants, ne altres salariats de les dites obres, no puxen tenir besties lurs propries per tirar algun pertret e la dita obra, ne homens forros a loguer, o salari de la dita obra: pero en alo no sien entelos los mamps, que los mestres han acostumat tenir en lurs cases. E que los delus dits nos puxen servir en los fets propries de les ferramentes, taules, cabaços, fusta, ne de alguns altres pertrets de la dita obra, e a aquella pertanyents: com tan solament volem que serveixquen a obs de la dita obra, e no de alguna altra persona. E si lo contrari de les dites coses, o alguna de aquelles serà fet, per calcuna vegada lo contrafaent, encorrega en pena de vint sous, aplicadors a la dita obra.

CAPITOL, QUE LO SOTSOBRER
no puxa fer pagament algu, sino present, e veent
lo Escrivà de la dita
obra.

xvj. **E** Axi mateix lo dit Sotsobrer no puga fer alguns pagaments, o solucions per algunes coses que sien citades comprades a obs de la dita obra, sino present, veent, e sabent lo dit Escrivà: lo qual Escrivà haja fer apoca del dit pagament, si la quantitat serà de vint sous, e de aqui en lus: la qual apoca se feta per aquestes paraules, o semblants: *In presentia mei Notarij, & testium, &c.* Mas si la quantitat de ques farà lo dit pagament serà de menys de vint sous, la donchs no sia necessari que se rebuda apoca, mas lo dit Escrivà hajau escriure, e continuar en son libre dels comptes. E si lo dit Sotsobrer farà algun pagament no present, veent, e sabent lo dit Escrivà, lo dit pagament no li sia, ni puxa esser rebut en compte. E aço mateix sia, si lo dit pagament fet, present lo dit Escrivà per lo dit Sotsobrer no era rebuda apoca, e no era continuat en lo libre per lo Escrivà calcun en son cas, segons dit es delus. Car en cascu dels dits

A 6

ca.

casos volem, e pronunciám, que no li puixa esser rebut lo dit pagament en compte.

CAPITOL, EN QVINES HORES LO

*Escrivà deu esser a les
obras.*

xvij. **I** Tem sentenciam, pronunciám, e declaram, que cascun dia ques farà faena en la dita obra, lo dit Escrivà haja anar per mati, per regonexer, e metre en escrits tots aquells qui obraran en la dita obra. E així mateix en lo vespre de cascun dia, lo dit Escrivà haja anar a la dita obra, e ha ja esser present en lo pagament ques farà als Mestres, jornalers, o quallevol persones que ha jē fet faena, o obrat en dita obra. E així, que no puixa esser fet pagament, sino a aquelles persones que per lo mati foren a obrades en la obra per lo dit Escrivà, escrites per aquell: e si contrari serà feyt, que aquell pagament no sia rebut en compte. E així mateix si lo dit Sotlobrer per ventura en absència del dit Escrivà fara algun pagament a Mestres, jornalers, o qualque persones que hagen obrat, o fet faena en la dita obra, que aquell pagament no sia rebut en compte.

CAPITOL, DE CERTS ACTES QUE

*lo dit Escrivà estengut fer segons forma
del capitol.*

xviii. **P**ronunciám encara, sentenciam, e declaram, que cascun dia ques farà faena en la dita obra, en lo vespre lo dit Escrivà ha ja esser present en la dita obra: e sia tengut de aver relació del pesador del reble, e rebedor de arena, de tot ço e quant haura rebut en aquell dia: les quals coses axí rebudes, ha ja veure presencialment lo dit Escrivà. E així mateix ha ja haver relació del Sotlobrer de la cals, fusta, pedres, e quallevol altres materials q en aquell dia ha ja rebuts a obs de la dita obra: e aquells ha ja veure presencialment lo di

dit Escrivà: e totes les damunt dites coses, e materials rebuts per los desus dits, ha ja escriure, e continuar lo dit Escrivà en son libre dels comptes. E en los pagaments, o solucions quel dit Sotlobrer fara a quallevol persones que hagen venut reble, cals, arena, fusta, ferrament, cordes, cabacos, o quallevol altres materials a obs de la dita obra, ha ja esser present, veent, sabent lo dit Escrivà: e ha ja a rebre apoca, segons que ja desus es dit aço ajustat, quel dit Escrivà ans, e primerament que reba la dita apoca, ha ja a veure, e regonexer lo libre dels comptes, per veure, e saber si la dita quantitat es deguda: e no res menys reba sagrament de aquell a quis dira esser deguda la dita quantitat, per lo qual jure a Deu, e als Sants quatre Evangelis per les mans de aquell corporalment tocats, que la dita quantitat li es deguda veraderament sens algun frau.

CAPITOL, COM LO SOTSOBRER, E

*Escrivà cascun dissapte dehuen liurar lo compte de
aquella setmana al Racional.*

xix. **M**ES avant pronunciám, sentenciam, e declaram, que cascun Dissapte lo Sotlobrer, e Escrivà hagen liurar los comptes de aquella setmana al Racional de la dita Ciutat, segons es acostumat: lo qual Racional ha ja veure, legir, e regoneixer aquells. E no res menys ha ja mostrar aquells als Obrers qui ladonchs seran, si ls voldran verte, legir, e regoneixer aquells. E en la fi del Any lo dit Sotlobrer present en tots aquells, entrevenint lo dit Escrivà, ha ja rebre còpte, e raho de les rebudes, dates, e despeses per ells fetes, e de tota la administració que haura tenguda de la dita obra, als Obrers, e Racional concordantment, e no en altra manera, de la Ciutat qui per temps seran. E los dits Obrers, e Racional concordantment, e no en altra manera, hagen poder de definir, e absoldre lo dit Sotlobrer, si ls merits dels còptes ho requeriran.

CAPITOL, COM LES OBRES DELS
camins són a carrech del Sotsobrer, e Escrivà
en certa forma.

xx. **I**Tem pronunciam, sentenciam, e declaram, que de aci avāt no sia mes elegit, o creat algū oficial per raho de les obres de camins: mes aquells sien a cura, sollicitut, e carrech dels dits elets, Sotsobrer, e Escrivà. E aixi empero, que aquella obra no puixa esser feta, ni en aquella puixa en res esser enantat: si ja primeramēt no es regonegut per los Obrers, e dos dels dits Jurats, los quals hajan enantar, e veure lo loch hon se deu fer la dita obra, e veure, e regonexer aquell: la qual vista, e regonexença feta, si los dits dos Jurats, e tres Obrers delliberaran la obra esser faedora, manaran al dit Sotsobrer enante, e procehixca fer la dita obra, segons lo manament a ell fet per los dits dos Jurats, e Obrers. E aço sie entes pus la dita obra costas mes de vint florins; car si era de menor cost, volem, e diem, que sie a carrech, e conexença del Sotsobrer, e Escrivà: lo qual Escrivà sia tengut a anar cascu dia per lo mati al loch hon se farà la dita obra, o obres, e veure, e regonexer quants Obrers, o Manobres seran en aquella. E aixi mateix sia present al pagamēt quels fara cascu vespre als dits Obrers.

CAPITOL, SI ALGUN OFICIAL DE
la dita obra comet frau, a que
es tengut.

xxj. **M**ES per esquivar los frauds ques porie cometre en semblants obres extraordinaries particulars, pronunciam, sentenciam, e declaram, que sil Sotsobrer, o Escrivà, o altre dels dits Officials farà, o cometra algun frau en la dita obra, eo ipso encorrega en pena de la dobla de tots los damnatges, melsions, e interelos que per raho del dit frau la dita obra haurà encorregut: la qual pena sia partida en la forma seguent; eo es, que les dites dos parts sie de la obra, e la

e la tercera del acusador, e denunciador: volēts, provehints, que de continent que serà convengut del dit frau, haguda informacio per lo Racional de la Ciutat, apres per los Obrers serà certificat del dit frau, lo Iusticia Civil de la dita Ciutat faça execucio en los bens per la dita pena en la forma acostumada: e cascu dels dits Officials ans que vŕe del dit ofici, fet per ell lo sacrament desus contengut, se haja obligar en poder de aquells qui hauran elegit, e del Escrivà de la Sala a la dita pena, en la forma sobredita. E no res menys (vltra lo sacrament que fara) se haja obligar, e prometre que vltra lo salari ordinari, per raho del ofici de sus a ell tachat, no rebrà algun emolument, ni prometença de aquell emolument. E siu farà, que vol encorrer en pena de la dobla, segons de sus es contengut. En los quals sia provehit, e enantat, e feta execucio, segons que de sus es dit en los cometents frau. E no res meyns sia privat del ofici, ipso facto, e la dita pena ordenada de sus contra los cometents frau, e contra los rebents emoluments, e prometença de aquell, ay tal loch en los Obrers, e cascu de aquells.

CAPITOL, DELS SALARIS DELS
Officials de la dita
obra.

xxij. **E** Per tal que aci avant no puixa esser fet dupte dels salaris dels Obrers, e dels altres Officials de la dita obra, volent provehir a cascu dels dits oficis, segons los treballs: Pronunciam, sentenciam, declaram, e arbitram, que de aci avant cascu dels obrers per salari de son ofici de tot lany, haja sis cents sous de reals de Valencia, e no puixa haver pus. Item lo Sotsobrer haja per salari de son ofici de tot lany Mil e cinch cents sous. Empero que haja a tenir cavalcadura pera tot lany. Item lo Escrivà haja per salari de son ofici de tot lany Mil e cinch cents sous, e no puixa haver pus: e haja aixi mateix cavalcadura propria tot lany. E haja a rebre, e fer franques qualssevol cartes publiques, cauteles, e

totes altres escriptures faents per la dita obra, e administracio de aquella. Item los rebédors del reble, e de la arena, haja calcu per salari de son ofici de tot lany cinchicets sous. Item lo qui girara, e metra la ygua en los valls vells, e tendra aquells en còdret, haja per salari de son ofici de tot lany doscents sous. E vltra aquells haja en lo dit any sexanta sis sous pera vna cota, o roba, segons se ha acostumat. E los dits salaris sien aixi cert, que alcun dels damunt dits no puixa haver pus, ni sobre aço puixa esser dispensat en lo còtrari, encara ques allegas, que algun dels dits oficials ha gues treballat mes que nos pertanya a son ofici, ni per alguna altra excogitada manera, ques pogues dir, o allegar. E si vltra lo dit salari, segons desus es taxat, alguns dels dits Oficials rebran major salari que aquell, no sia pres en compte. E los damunt dits salaris taxats que desus es contingut, sien pagats de les pecunies pertanyents a la dita obra.

CAPITOL, QUE ALS MESTRES DE
la dita obra no puxa esser feta gracia vltra
lur salari.

xxiiij. **I** Tem que el Mestre, o Mestres de la dita obra, aixi Pi-quer, com altres sien, e se hajan a tenir per contents de lur salaris, o estalls ja acostumats, a ells donats per cada dia: e vltra aquells no puxe esser feta gracia alguna de la pecunia, o diners de la dita obra per alguna excogitada manera; ney puga esser dispensat, e siu era, que no sia rebut en compte.

CAPITOL, DELS OFICIALS QUE FO-
ren nomenats en lany que la present sentencia
se dona.

Item

xxiiij. **I** Tem per bon expedient pronunciam, sentenciam, e declaram, quel Sotsobrer elegit per los Obrers en lo present any, ço es, en Lop de Lexta; e lo elegit per los Jurats, ço es, en Beréguer Fabra; de les eleccions dels quals es stat debat entre los dits Jurats, e Obrers, romanguen aquest any en temps en lo dit ofici de Sotsobrer sens derogacio, empero de les coses desus provehides, sentenciades, e ordenades. E axi mateix volem, e declaram, que en lo present any sien escrivans de la dita obra en Frách Ferri, e en Matheu Blanch Notaris: los quals Sotsobrer, e Escriuans sien tenguts fer los juraments desus continguts. E los quals Sotsobrer, e Escriuans del any present no hajan salari per enguany sino cinquanta florins cadun: e aço sie observat per aquest any per bon expedient: mas en los anys esdevenidors, en la eleccio, e creacio dels dits oficis, e dels altres, e salari de aquells, sia observat segons desus havem ja provehit, ordenat, declarat, e arbitrat.

CAPITOL, DEL COMPRADOR DEL
Capitol del any de la promulgacio de la present senten-
cia, que collis los emoluments del dit
Capitol.

xxv. **I** Tem mes avant provehim, sentenciam, declaram, e arbitram, quel comprador del Capitol, ço es, en Iuan Navarro, qui ha comprat dels dits obrers, reba, e culla sens contrast de alguna persona los dits emoluments del Capitol, axi per lo temps passat, com per lo temps esdevenidor, segons forma: e per lo temps dels contractes fets entre ell, e los dits obrers, no obstats qualsevol empires, inhibicions, o manaments fets a instancia dels dits Jurats, o de qualievol altres persones: los quals, e les quals ab la present revocam tant com fer podem: e manam als dits honorables Jurats, e qualsevol dells, que aquells facen revocar, e annular.

Cet-

Disapte a xiiij. de Giner del any M CCCC xviii, ans de la eleccio feta en aquest dia de Sotsobrer, e Escrivà de la dita obra, foren publicats los Capitols infra següents per los honorables en lachme Despla Notari, Escriva de la Sala, prout sequuntur.

En aquest mateix dia de Disapte, e abans de la damunt dita eleccio faedora foren regoneguts, lests, e apurats entre los dits honorables Jurats, e Racional, e Syndich, e Obrers de murs e valls de la dita Ciutat, e hagues per bons, e profitosos a les dites obres los Capitols davall inserts e per ço fonch manat a mi lachme Despla Notari, Escrivà del Consell de la dita Ciutat, que aquells continuàs en lo llibre de Consells de la dita Ciutat: e que aquells loaven, e aprovaven, e fermaven, e volien, e ordenaven esser tenguts, e servats per si, e per tots los oficials, e menistre de les dites obres, e son del tenor següent.

Capitol, que la lliada sia en lo Archiu del Racional.

PRimo es ordenat, q̄ dos dies de càscuna setmana, ço es, Dimarts, e Divendres (e si seràn ferials, q̄ a cascun succehixca lo no ferial) los Obrers q̄ ara son, eo per avant seràn, sien tenguts venir al Archiu del Racional de la dita Ciutat, e aqui hajē estar per espay de dues hores, poch mes, o menys per entendre en los fets e negocis de la dita obra, si dōchs no seràn fora la dita Ciutat per mirar a obs de camins, o per altres fets de aquella: e que en cascun dels dits dies fos lo Racional, o lo hu dels del seu ofici, hajen esser, e entendre en les dites obres ab sols dits Obrers. E si per vètura personalment esser noy porran per just impediment, hajen cascun dells sustitohir altres persones idonees, que en loch de aquells facen, y entenguen continuament en los dits fets: e aço sien tenguts jurar cascun any en lo principi de lur anyada, la primera setmana de Març.

Item

Item, que los dits Obrers per tot lut forç entēdrā en fer reduir los censals, e interesos que la dita obra fa a xv. lo mīller, e que de aquells que la dita reduccio fer no voldrà, faràn quitament.

Item, que lo Racional qui ara es, o per avant serā, cascun any sien dats la mēssio de la obra los censals que la dita obra fa, o farā al Sotsobrer: lo qual Sotsobrer jure que pagarà tots aquells entegramēt, que en la dita sua anyada recauràn.

Item, que lo dit Sotsobrer no gos pagar, ne anticipar salari algu dels salariats ordinaris de la dita obra, sino de quatre en quatre mesos, e aquells ja finits e passats, mediò jurament.

Encara mes es ordenat, que lo dit Sotsobrer (no cōtrafent lo capitol prop dit) no gos donar salari algu al Escrivà de la dita obra, passats los dits quatre mesos, si donchs lo dit Escrivà no li restitueix ans de pagar totes les cauteles faets per lo compte del dit Sotsobrer, per les dites quatre mesades. E aço sia entēs en les altres terces del any damunt dit, sots lo dit jurament.

Item, que cascun Sotsobrer dins de tres mesos, finit son any, sia tengut lliurar al Racional de la Ciutat lo compte de la administracio que haurà tenguda de la dita obra en la sua anyada, ab totes les cauteles, sots pena de perdre lo salari; ne li puixa esser admes en compte faent lo contrari.

Item, com alguns anys passats ha estada feta assignacio de aquells deu milia e trenta y huit sous, que los lochs fora contribucio paguen en ajuda de les dites obres: ordenā, que de aci avant assignacio no puixa esser feta, ans aquells haja, e dega haver lo dit Sotsobrer, e fer de aquells pagament en los fets, e negocis de la obra.

E com sia consonant a raho, que pecunia, o diners de la obra, sien convertits en los fets, e negocis de aquella, e per tordre oportunitat de fer lo contrari, volē, e ordenam, q̄ los pagaments que lo dit Sotsobrer farā, haja a fer en moneda con-

comprant realment de feyt, e no en alguna taula de cambi, faent dieta, ni en altra manera en aquella, sots la dita pena de perjur, &c.

E per esquivar, que alguns no presumeixquen per giny del dit Sotlobrer, ó altra qualsevol persona fermar apoques, ó altres cauteles á aquell, de les quantitats quels seràn degudes: volem, é ordenam, que lo dit Escrivá no gos rebre aquelles cautela, ó cauteles, si realment no veu pagar equelles complidament, ó la moneda presta per pagar: é que lo dit Sotlobrer no farà, ni permetrà aquelles, é ser fermades, ó rebudes, si donchs de present no pagarà, ó almenys dins vn jorn, á tal apres que la cautela li será fermada, sots la pena de sus.

Los quals Capítols publicats, los damunt dits senyor, de Jurats, é Racional, é Obrers de murs, é valls, requiren a mi lachme Despla Notari, Escrivá dels honorables Jurats, é Consell de la Ciutat, que aquells continuas en lo libre de Consells de la Ciutat, sots lo dit Calendari de catortze de Ianer, del any mil quatre cents y denou, ahon sen largament continuats;

Sumari de les tres sentencies promulgades entre la ciutat de Valencia y fabrica de murs, é valls, rebudes per lo Escrivá de la Sala, é registrades en lo libre de la sentencia Arbitral de dita fabrica.

A B la primera sentencia publicada á cinch de Març, any mil cinchcentos sexata nou, á consell de Miler Pere Benavent, y Miler San Joan de Aguirre Doctors en cascun dret, se declara lo seguent.

Primerament, q les despeses de les presons, forques, ni accossories á aquelles, no se esguarden a la fabrica de murs, é valls.

Item, que les despeses, y adops dels camins reals toquen a la fabrica de murs, é valls.

Item,

Item, que la colacio de la festa de San Dionis, se deu donar als oficials, é persones que entenen en la administracio de dita fabrica solament; é no a altres alguns.

Item, que les despeses de les vengudes de Reys, y Prínceps, é presents, é donatius, toquen a la fabrica.

Item, que les despeses de les justes, y canyes, professions, y conservacio de la ballesteria, no toquen a la dita fabrica.

Item que los manaments dels portalers (en respecte de les penyores dels portals) se demanen al Balle general de Valencia.

Item que les despeses y municions del Baluart nos facen de diners de dita fabrica, sino ab assentiment dels tres, ú dos dels Obrers de aquella.

Item que les despeses, y adops del riu, toquen a pagar a la dita fabrica.

Item lo salari del Rellonger, ni despeses del rellonge, no toquen a la dita fabrica, sino a Valencia.

Item que les despeses dels portals, y estatges dels portalers, toquen a la dita fabrica.

A B la segona sentencia, donada a consell de Miler Marti Pons de Castelví, y Miler Christofol Pellicer, Doctors, a dos de Setembre any mil cinchcents setanta, se declara lo seguent.

Primo, que revoquen en lo declaraten respecte de la colacio de Sant Dionys, com no se haja tractat sino de lexes, manant en dit capítol instituir lo article.

Item en tots los altres capítols confermen dita primera sentencia.

A B la tercera sentencia; donada a consell de Miler Hierony Artus farr; y Miler Frances Tarrega Doctors, a dos de Març, any mil cinchcents setanta hu, se declará lo seguent.

Primo, que la fabrica no deu contribuir en los gastos de

24 Sentencia Arbitral

de les presons, forques, balleseria, rench, justes, canyes, alcancies, ni bous, sino en les festes de les vengudes de Reys; Princeps, descendents de la Magestat Real.

Item que a la fabrica toca la conservacio, y despeses dels camins reals, y del riu, iuxta forma del capitol xx. Y en respecte del baluart del Grau se deu guardar la orde del onze capitol de la sentencia arbitral.

Item quant a les despeses del rellonge, se deu estar a la concordia feta entre lo nunc Reverendissim Bisbe, y Capitol de Valencia, Jurats, y Obrers de murs y valls, rebuda per Luis Prats, a vint y hu de Febrer, any mil quatrecents y dihuit.

Item que la despesa de les instancies dels portalers, toca a la dita fabrica: empero lo que respecta a les penyores dels portals, se deu damanar davant lo Balle general.

Item que la colacio, y luminaria de sant Dionis se deu fer a despeses de dita fabrica, ab que es reparteixca en los Jurats, Obrers, y persones que serveixen en la administracio de dita fabrica, y exercici de les obres, y coses tocants a aquella. Encarregat les cõciencies de dits Jurats, e Obrers, que dita colacio sia moderada, y no excessiva;

Estampada en Valencia, per Geroni Vilagrafa, Impressor
de la Ciudad junt al moli de Royella, any
M DC. LXVIII.